

ЗАМОНАВИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИДА ФойДАЛАНИШНИНГ БАЪЗИ ТОМОНЛАРИ

Тўраева Г.Э

Термиз давлат университети ўқитувчиси,
Термиз шаҳри (Ўзбекистон)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6369470>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 01-mart 2022
Ma'qullandi: 10-mart 2022
Chop etildi: 14-mart 2022

KALIT SO'ZLAR

таълим, тарбия, жараён,
мазмун, даража,
ўзлаштириш, мустақил,
репродуктив, продуктив,
тафаккур, компетенция,
билим, кўникма, малака,
фаолият, технология,
самарадор, имконият.

Кейинги йилларда таълим-тарбия жараёнининг кўпгина элементларини компьютерлаштириш бўйича, яъни ўқув материални баён қилувчи ўқитиш дастурлари, тасаввур қилиш қийин бўлган жараёнларни намоиш қилувчи дастурлар, ўқувчи-талабалар ўзлаштириш даражаларини ҳар хил методларда назорат қилувчи дастурларни амалиётга татбиқ қилиш каби бир қатор ишлар амалга оширилди.

Аммо таълим-тарбия жарёнида фойдаланиш учун мўлжалланган дастурлар яратишга ва улардан кенг фойдаланишга етарлича эътибор берилмаяпти. Ушбу масалаларни ҳал қилиш мақсадида ўқувчи-талабаларнинг мустақил равишда билим олиши ва ўзлаштириш

ANNOTATSIYA

Мақолада таълим-тарбия жараёнида педагогик, компьютер технологиялардан фойдаланишнинг баъзи жиҳатлари тўғрисида фикр-мулоҳаза юритилган.

даражаларини аниқлаш компьютер дастури яратилган бўлиб, ундан фойдаланиш натижасида ўқувчи-талабалар фанларни мустақил тарзда ўзлаштиришлари билан бирга, ўз билим даражасини аниқлашга ҳам эришишади.

Дастурдан фойдаланиш содда бўлиб, унда худди Windows операцион тизимида ишлагандек ишлаш имкониятига эга бўламиз. Дастур ишга туширилгач, у билан ишлаш бўйича кўрсатма ойнаси ҳосил бўлади. Кўрсатма билан танишиб бўлгач, талабалар танлаган кўрсатмалари бўйича бир неча ойналар бирин-кетин ҳосил бўлади. Дастур ойналарининг энг асосийларидан бири “Ўқув дастури” бўлими бўлиб, буни танлаш орқали “Мавзунини танлаш” ойнаси ҳосил қилинади.

Дастурда ўқувчи-талабанинг мавзуни ўзлаштириш| даражасини ҳисобга олишда рейтинг тизими эътиборга олинган бўлиб, агар ўқувчи-талаба 55 % дан ортиқ ўзлаштиришга эришса, бошқа фанни (ёки мавзуни) танлаши ва ўз билим даражасини аниқлаши ёки мавзуни қайта ўрганишга ва ўз билим даражасини аниқлашга эришиши мумкин. Ўқувчи-талабанинг мавзуни мустақил ўзлаштирганлик даражасини таҳлил қилиш учун “Мавзуни танлаш” ойнасидаги “Маълумотлар омбори” бўлими танланади. Натижада, “Текширув ойнаси” ҳосил бўлади ва керакли паролни киритиш сўралади.

Дастурнинг қулайлик томони шундаки, фан бўйича тайёрланган дидактик ва тарқатма материаллар (назарий маълумотлар ва тест саволлари) Word дастурида тайёрланган бўлса, уни ўқиш имкониятига эга. Ушбу дастурдан ихтиёрий фанларни мустақил равишда ўзлаштиришда фойдаланиш мумкин. Бунинг учун фанлар бўйича тайёрланган дидактик ва тарқатма материаллар ушбу дастур базасига киритилса ва дастурга боғланса, машғулот сифати янада яхшиланади, ўқувчи-талаба компьютер орқали мустақил тарзда билим олишга эришади.

Хорижда олиб борилаётган тадқиқот ишларида ўқувчи-талаба фаолиятини шакллантирадиган репродуктив - эсда қолганларни тиклашга оид ўзлаштиришдан ташқарига олиб чиқишга ҳаракат бўляпти, Америкалик руҳшунослар аниқ ўқув мақсадларига йўналтирилган ва шу билан бирга маҳсулдор тафаккур даражаларига эришишга рағбатлантирувчи

элементларни ўз ичига олган қуйидаги дарс қурилмасини тузишни таклиф қилишган: Дарс ўтишнинг бу методи хусусий ўқув мақсадларига эришишга ҳамда фикрлаш (тафаккур) маҳсулдорлиги даражасини рағбатлантиришга қаратилган:

- ўқувчи-талабаларнинг диққат-эътиборини бир жойга жамлаш;
- ўқувчи-талабаларни дарс мақсадларидан хабардор қилиш;
- зарурий билим ва маҳоратларини ёдда сақлаб қолиш кўникма, малака ва компетенцияларини эгаллаш зарурлигини уқтириш;
- маълум акс-садо қабилида, яъни қизиқиш уйғотадиган ва уларни ҳаракат қилишга ундайдиган ўқув материални тақдим қилиш;
- ўқувчи-талабаларнинг ўқув материалдан таъсирланиб қиладиган акс-садо қабилидаги жавобларини юзага келтириш;
- фикрлаш фаолиятига таъсир қилиш, олинган билимлар ва маҳоратнинг мустаҳкам бўлишига эришиш;
- ўқувчи-талабалар фаолиятини рағбатлантириш.

Инглиз мутахассислари педагогик технология методининг қуйидаги вариантларини тавсия этишган:

1. Ўқувчи-талабаларни керакли билимлардан хабардор қилиш.
2. Эсда қолганларни тиклашга доир маҳоратни шакллантириш.
3. Ўқувчи-талаба бажарадиган иш-ҳаракатни яхлит ҳолда ва қисмлари бўйича намоиш этиш.

4. Малака ҳосил қилишни соддалаштириш (берилган вазифани бўлакларга бўлиб бажартириш).

5. Ўқувчи-талаба мустақил бажараётганидан хабардор бўлиб, уни рағбатлантириб бориш.

6. Маҳсулдор, изланувчан даврга ўтиш.

7. Турли муаммоли вазиятларни ташкил этиш ва янги ҳамда ўзига хос масалаларни ечиш.

8. Ўқувчи-талаба ўз фаолиятини таҳлил қилиши, ўқитувчи ҳам ўз навбатида унинг вазифани қандай бажарганликларини гуруҳда муҳокама қилиши.

Россиялик педагогларнинг асосий таркибий қисмлари умуман олганда, интеграл педагогик технологияни ишлаб чиқишди ва унинг асосий қисмлари, умумлашган ҳолда кўйидагилардан иборат:

1. Ўқитишнинг ҳар бир ихтисос-мутахассислиги учун ташхисли ва ўйланганларни амалга оширишга мўлжалланган мақсадларнинг кўп даражали тизимлари режалаштирилган ўқитиш натижалари кўринишида тақдим этилади.

2. Таълим жараёнининг йирик тузилмаси дарслар блоки билан энг кичик бирликлар сифатида

бирлаштирилиб, таълим мазмунининг катта бирлигини ташкил этади.

3. Гуруҳлар таркиби ва фаолиятида аниқ қурилган динамика, яъни ривожланиш суръати билан гуруҳли ўргатиш жараёнининг муваффақиятли мониторинги асосида ҳар бир қадами аввалгиларнинг натижасига боғлиқ равишда лойиҳалаштирилади.

4. Таълим жараёнини бошқариш ва ўқитиш жараёни компьютерлар ёрдамида амалга оширилади.

Бу соҳадаги хорижий тажриба билан танишув мамлакатимиз педагоглари учун ўқитишга янгича ёндашиш, замонавий педагогик технология соҳасидаги хориж тажрибаларини ўрганиш, миллий-маданий анъаналаримиз ва таълим-тарбия соҳасида қўлга киритилган ютуқларни теран англаш ҳамда уларни ўзлаштириш, кейинчалик улардан амалиёт ёки ишлаб чиқаришда фойдаланиш учун туртки бўлиб хизмат қилади.

Ўқув-тарбия жараёнида замонавий педагогик технологиялардан ўз ўрнида фойдаланиш ўқувчи-талабаларнинг билим олишга бўлган қизиқишларини орттиради, билиш фаолиятини ривожлантиради, ўқув-тарбия жараёни самарадорлиги юқори даражада бўлишига имкон яратади.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. Издательство Института профессионального образования Министерство образования России, 1995.
2. Питюков В. Ю. Основы педагогической технологии. Москва : Гном – Пресс, 1999.
3. Поульсен С. Введение в современную методику преподавания.-Бишкек: Кесип, 2007.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Народное образование, 1998.

5. Поульсен, Серен. Введение в современную методику преподавания. Пер.с датск.яз.- Бишкек: Кесип, 2007
6. Gulnoz Ergashevna Turaeva Person-centered technology of collaborative education// Current research journal of pedagogics 2(8): 68-71, August 2021 DOI: <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-02-08-15> ISSN 2767-3278
7. Gulnoz Ergashevna Turaeva THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN THE EDUCATIONAL PROCESS // [Asian Journal of Multidimensional Research \(AJMR\)](#)90-93 10.5958/2278-4853.2021.00609.1